تازه‌های اقتصاد
چهارشنبه ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۵ شماره ۳۰

توان ۵۸۵ هزار همتی بانک‌ها برای پرداخت تسهیلات تکلیفی در ۱۴۰۵

ارقام سهمیه و عملکرد تسهیلات تکلیفی ازدواج، فرزندآوری و اشتغال - هزار میلیارد تومان

سال	ازدواج		فرزندآوری		اشتغال		مجموع		درصد تحقق کل
	سهمیه	عملکرد	سهمیه	عملکرد	سهمیه	عملکرد	سهمیه	عملکرد	
۱۳۹۷	۱۹	۱۵	۰	۰	۲	۰.۷	۲۲	۱۶	۷۱
۱۳۹۸	۲۹	۲۷	۰	۰	۵	۲	۳۴	۲۹	۸۵
۱۳۹۹	۵۰	۴۳	۰	۰	۸	۵	۵۸	۴۸	۸۳
۱۴۰۰	۸۰	۸۰	۰	۰	۳۰	۶	۱۱۰	۸۶	۷۸
۱۴۰۱	۱۳۱	۱۲۳	۷۲	۳۳	۱۰۵	۳۸	۳۰۸	۱۹۵	۶۳
۱۴۰۲	۱۴۴	۱۵۷	۴۶	۴۶	۱۰۰	۶۶	۲۹۰	۲۷۰	۹۳
۱۴۰۳	۱۴۴	۲۰۶	۴۶	۴۸	۱۰۰	۷۵	۲۹۰	۳۲۹	۱۱۳
۹ ماهه ۱۴۰۴	۲۰۰	۱۶۵	۵۳	۳۶	۱۰۰	۷	۳۵۳	۲۰۸	۵۹
مجموع	۷۹۷	۸۱۶	۲۱۷	۱۶۳	۴۵۰	۲۰۰	۱۴۶۵	۱۱۸۱	۸۰

شبکه بانکی کشور از سال ۱۳۹۷ تا پایان آذر ۱۴۰۴ در مجموع یک هزار و ۱۸۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات تکلیفی ازدواج، فرزند و اشتغال پرداخت کرده است. طبق محاسبه مرکز پژوهش‌ها، ظرفیت بانک‌ها برای پرداخت این تسهیلات در سال جاری حدود ۵۸۵ هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود. البته برخی محاسبات هم این توان را حدود ۵۳۰ هزار میلیارد تومان محاسبه کرده‌اند.

با توجه به رشد منابع قرض‌الحسنه پس‌انداز شبکه بانکی و در نظر گرفتن اینکه ۳۰ درصد ظرفیت تسهیلات‌دهی قرض‌الحسنه بانک‌ها به تسهیلات تکلیفی اختصاص پیدا می‌کند، بانک‌ها لازم است بخشی از منابع خود را به صاحبان حساب‌های پس‌انداز اختصاص دهند؛ بنابراین نمی‌توان تمام منابع در اختیار را صرف پرداخت تسهیلات تکلیفی کرد.

بررسی عملکرد شبکه بانکی در ۸ سال گذشته نشان می‌دهد که بانک‌ها بیش از ۸۰ درصد برنامه پیش‌بینی شده در این حوزه را محقق کرده‌اند.

در مدت اشاره شده یعنی از سال ۱۳۹۷ تا پایان آذر ۱۴۰۴؛ در بخش تسهیلات ازدواج بیش از سهمیه تعیین شده، تسهیلات پرداخت شده است. سهمیه‌ای که برای بانک‌ها در این مدت مشخص شده بود ۷۹۷ هزار میلیارد تومان بود، اما بانک‌ها ۸۱۶ هزار میلیارد تومان وام ازدواج پرداخت کرده‌اند.

در بخش فرزندآوری نیز سهمیه مشخص شده ۲۱۷ هزار میلیارد تومان بود که شبکه بانکی ۱۶۳ هزار میلیارد تومان در این بخش تسهیلات اعطا کرده است. همچنین در حوزه اشتغال از ۴۵۰ هزار میلیارد تومان سهمیه تکلیف شده ۲۰۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات داده شده است.

یادداشت روز

چرا با وجود درآمد ارزی بالا، مردم همچنان گرانی را احساس می‌کنند؟

■ آرام رشیدی؛
دستیار رسانه‌ای رئیس کل بانک مرکزی

عباس شاکری، اقتصاددان برجسته نهادگرا، چندی پیش به این نکته اشاره کرد که در دوران جنگ تحمیلی با ۶ میلیارد دلار درآمد ارزی، مردم تورم شدید و گرانی روزمره را حس نمی‌کردند، اما امروز با ۸۰ میلیارد دلار درآمد ارزی و با وجود یکپارچگی نرخ ارز از دی‌ماه ۱۴۰۴، باز هم هر روز نیمی از کالاها گران می‌شوند. این پرسش در نگاه اول تناقض‌آمیز به نظر می‌رسد، اما با بررسی تفاوت‌های ساختاری دو دوره و واقعیت‌های اقتصادی امروز، پاسخ روشن می‌شود.

۱. یکپارچگی نرخ ارز؛ گام مثبت، اما ناکافی

از دی‌ماه ۱۴۰۴، نظام ارزی کشور در مرکز مبادله ارز و طلا در یک تالار واحد یکپارچه شد. بر این اساس، نرخ تالار حواله، مبنای تأمین ارز برای تمامی کالاها و خدمات قرار گرفته و ارز ترجیحی ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی صرفاً به واردات دارو و گندم اختصاص یافت. این اقدام که فاصله نرخ رسمی و بازار آزاد را به‌طور قابل‌توجهی کاهش داده، گامی مهم در جهت شفافیت و کاهش رانت ارزی محسوب می‌شود. با این حال، یکپارچگی نرخ ارز به‌تنهایی نمی‌توانست معجزه کند، زیرا ریشه تورم مزمن ایران بسیار عمیق‌تر و ساختاری‌تر است و کارشناسان پیشتر هشدار داده بودند که در نبود سیاست‌های مکمل مانند مهار تورم، کنترل کسری بودجه و مدیریت انتظارات تورمی، هم‌جهت شدن نرخ‌های رسمی با بازار آزاد به‌سرعت در زنجیره قیمت‌گذاری منعکس خواهد شد.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

عارف با حکم پزشکیان رئیس ستاد ویژه ساماندهی و راهبری فضای مجازی شد

۶ بسته حمایتی برای کسب‌وکارهای آسیب دیده از جنگ تصویب شد

ساعت کاری بانک‌ها از ۲۶ اردیبهشت، از ۷ تا ۱۳ خواهد بود

تازه‌های اقتصاد
چهارشنبه ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۵ شماره ۳۰

چرا مرکز مبادله باید سازکار بازاری داشته باشد؟

مرکز مبادله ارز ایران ایجاد شد تا خرید و فروش ارز در کشوری که سال‌ها با چند نرخی بودن، عدم شفافیت و اختلاف شدید میان نرخ‌های رسمی و آزاد دست به‌گریبان بوده است، نظم و ثبات بیشتری پیدا کند. در واقع این مرکز قرار است جایی باشد که عرضه و تقاضای ارز، به‌صورت واقعی و بر پایه مصارف مشخص و قانونی، یکدیگر را ملاقات کنند.

این اقدام از جهاتی گام مهمی برای شفافیت بازار ارز، کاهش شکاف قیمتی و خروج تقاضای غیرواقعی از مسیرهای غیررسمی محسوب می‌شود. اما موفقیت این مرکز، وابسته به یک اصل بنیادی و همه‌شمولِ اقتصادی است؛ نرخ مبادله باید بازاری باشد، نه دستوری. هرگاه در بازار ارز سازکار تعیین نرخ بر اساس واقعیت عرضه و تقاضا نباشد و از بالا به‌صورت اداری یا سیاسی اعمال شود، اثرات آن میان‌مدت و بلندمدت هم بر اقتصاد کلان و هم بر زندگی روزمره مردم منفی است.

ماهیت مرکز مبادله به‌گونه‌ای طراحی شده تا بستری نیمه‌رقابتی برای کشف نرخ ارز ایجاد کند؛ یعنی صادرکنندگان و دارندگان ارز بتوانند ارز خود را عرضه کنند و واردکنندگان یا متقاضیان قانونی نیز با خرید آن، نیازهای ارزی خود را پاسخ دهند. اگر این فرآیند به‌صورت واقعی و بدون دخالت‌های دستوری انجام شود، نرخ، حاصل جمع رفتارهای هزاران عامل اقتصادی است و از نظر اقتصادی قیمت تعادلی تلقی می‌شود. این نرخ، بازتابی از وضعیت واقعی تراز ارزی کشور، سطح تولید، تورم داخلی، تقاضا برای واردات، انتظارات جامعه و سیاست‌های پولی است. اما زمانی که نهاد سیاست‌گذار، برای کنترل ظاهری قیمت یا با هدف کاهش تورم اسمی، نرخ را پایین‌تر از سطح واقعی بازار تعیین کند، مرکز مبادله عملا از مسیر اصلی خود منحرف می‌شود و به یک نرخ دستوری با شکاف زیاد نسبت به بازار آزاد بدل خواهد شد.

پایین نگه‌داشتن تصنعی نرخ ارز در گذشته با نیت‌های ظاهراً مثبت آغاز شده است: کاهش قیمت کالاهای وارداتی، حمایت از مصرف‌کننده و مدیریت انتظارات تورمی. اما در عمل این سیاست نه‌تنها به کاهش تورم منجر نمی‌شود بلکه تورم را پنهان و سپس تشدید می‌کند. وقتی نرخ رسمی یا نرخ مرکز مبادله به شکل مصنوعی پایین‌تر از نرخ بازار آزاد نگه داشته شود، یک شکاف قیمتی ایجاد می‌شود؛ این شکاف، همان منبع اصلی رانت، فساد و خروج ارز از مسیرهای رسمی است. صادرکننده‌ای که می‌تواند در بازار آزاد ارز خود را با نرخ بالاتر بفروشد، تمایلی ندارد در مرکز مبادله با نرخ پایین‌تر عرضه کند؛ نتیجه کاهش عرضه رسمی و کمبود ارز برای واردات است. از سوی دیگر واردکننده یا متقاضی صنعتی که نیاز واقعی دارد، به سختی می‌تواند ارز مورد نیاز را از مرکز تامین کند و ناچار به بازار غیررسمی روی می‌آورد. همین رفتارها در گذشته باعث شد بازار آزاد عملاً مرجع واقعی قیمت‌گذاری گردد و مرکز مبادله از نقش تنظیم‌گر به نهادی روی کاغذ تبدیل شود.

همه بانک‌ها مجاز به خرید و فروش ارز تا سقف ۱۰۰۰ یورو شدند

دستورالعمل اجرایی نحوه خرید و فروش ارز به‌صورت اسکناس در سرفصل تامین نیازهای ضروری (۱۰۰۰ یورو به ازای هر شخص در ۳۶۵ روز) با هدف پوشش برخی نیازهای خرد مانند ثبت و خرید مقاله، پرداخت هزینه‌های سفارت و ویزا، ثبت‌نام در آزمون‌های بین‌المللی، خرید اشتراک نرم‌افزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی، مازاد نیاز مسافرتی و مواردی نظیر آن که ارقام لازم برای پاسخ به این نیازها عموما کمتر از هزار دلار است، تدوین و ابلاغ شده است.

در اجرای این سیاست اسکناس‌های ارز مورد نیاز از محل تجهیز اسکناس از طریق خرید اسکناس‌های صادرکنندگان بوده و کاملا از منابع ارزی حواله که برای واردات کالاهای اساسی، مواد اولیه و واسطه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد، متفاوت است. به عبارتی تامین ارز نیازهای وارداتی که عموما مبتنی بر ابزار حواله ارزی است در بازار ارز تجاری مرکز مبادله ارز و طلای ایران انجام می‌شود و منابع اسکناس از طریق خرید ارز از صادرکنندگان تامین شده است؛ لذا محل مصرف این دو ابزار ارزی (اسکناس و حواله ارزی) کاملا متفاوت از یکدیگر است.

سیاستگذار با توجه به لزوم انسجام بخشی به بازار رسمی اسکناس ارز، به صورت مرحله‌ای و هدفمند به سمت ایجاد بازار رسمی و عمیق اسکناس ارز حرکت کرده است. در گام اول در دی ماه ۱۴۰۴ و با اعطای مجوز به شبکه صرافی‌های برای خرید و فروش اسکناس با متقاضیان و در گام دوم، استفاده از شبکه بانکی (مشابه تجربه دیگر کشورها) برای پاسخگویی به تقاضای اسکناس مراجعین بوده است.

بانک‌ها موظفند ضمن الزام به رعایت سایر ضوابط و مقررات ارزی در اجرای این بخشنامه، مراتب را به تمامی شعب و واحدهای ارزی ذی‌ربط ابلاغ و بر حسن اجرای آن نیز نظارت کنند.

سنگاپور
تاب‌آوری اقتصادی یک دولت‌شهر در برابر بحران‌ها

سنگاپور، این دولت‌شهرِ کوچک در جنوب شرق آسیا، با وجود محدودیت شدید در زمین، منابع طبیعی و بازار داخلی، توانسته است در برابر بحران‌های جهانی، نوسانات تجارت، شوک‌های مالی و همه‌گیری‌ها، مسیر رشد خود را حفظ کند.

سنگاپور پس از استقلال در ۱۹۶۵ با چالش‌های سنگینِ بیکاری، فقدان زیرساخت، و وابستگی بالا به تجارت روبه‌رو بود. اما دولت با اجرای سیاست‌های صنعتی و تجاری هوشمند، ایجاد محیط نهادی باثبات، توسعه بنادر و سرمایه‌گذاری در آموزش و فناوری، پایه‌های بازسازی اقتصادی پایدار را بنا کرد.

سنگاپور در آغاز استقلال، اقتصادی بسیار شکننده داشت. نبود منابع طبیعی، محدودیت زمین، و وابستگی به واردات، این کشور را به‌شدت در برابر شوک‌های خارجی آسیب‌پذیر می‌کرد. با این حال، همین محدودیت‌ها باعث شد که سیاست‌گذاری اقتصادی سنگاپور از ابتدا بر کارآمدی، صادرات‌محوری، و اتصال به اقتصاد جهانی بنا شود.

طبق گزارش‌های تاریخی بانک جهانی، سنگاپور از دهه ۱۹۶۰ مسیر توسعه‌ای را آغاز کرد که در آن زیرساخت، بندر، لجستیک و خدمات نقش محوری داشتند.

شاخص‌های بورس ایالات متحده ریزش کرد

ناامیدی بازارهای مالی از فرود نرم اقتصاد آمریکا

جدیدترین افت شاخص‌های اصلی بورس آمریکا تنها یک واکنش مقطعی به آمار تورم نبوده، بلکه نشانه‌ای از عمیق‌تر شدن نگرانی‌ها درباره آینده بزرگ‌ترین اقتصاد جهان است. سرمایه‌گذاران در ماه‌های اخیر امیدوار بودند که با کاهش تورم، بانک مرکزی آمریکا مسیر کاهش نرخ بهره را آغاز کند و اقتصاد وارد دوره‌ای از ثبات شود. اما انتشار تازه‌ترین داده‌های تورمی، همراه با افزایش تنش‌های خاورمیانه، رشد بدهی خانوارها و نشانه‌های ضعف در مصرف داخلی، این امیدها را کمرنگ کرده است.

شاخص‌های داوجونز، S&P۵۰۰ و نزدک پس از انتشار گزارش جدید تورم آمریکا سقوط کردند و بازارها بار دیگر به این جمع‌بندی رسیدند که اقتصاد ایالات متحده ممکن است برای مدت طولانی تری با نرخ بهره بالا، هزینه‌های سنگین مالی و نااطمینانی ژئوپلیتیکی روبه‌رو بماند.

یعقوب اصلان، فعال رسانه‌ای ترکیه:

نگذاریم رسانه میدان جنگ روانی علیه اقتصاد شود

امروزه رسانه صرفاً ابزاری برای انتقال اطلاعات نیست؛ بلکه به یکی از اثرگذارترین نیروها در شکل‌دهی به شیوه‌های اندیشیدن جوامع، ترجیحات اقتصادی و جهت‌گیری‌های سیاسی آنها تبدیل شده است. با ورود به عصر دیجیتال، این تاثیر عمق بیشتری یافته است. دیگر برای اثرگذاری بر افکار عمومی، صرفِ تولید خبر کافی نیست؛ بلکه نحوه چارچوب‌بندی خبر، احساسی که با آن ارائه می‌شود و زیست بومی که خبر در آن به گردش درمی‌آید، نقشی تعیین‌کننده پیدا کرده‌اند.

اما این وضعیت، در کنار خود معضل جدی را نیز به همراه آورده است: آلودگی اطلاعاتی. جوامع امروز بیش از آنکه در معرض اطلاعات قرار بگیرند، با تفسیرها مواجه‌اند. اطلاعات به استراتژیک‌ترین ابزارِ دستکاری و جهت‌دهی تبدیل شده است. به‌ویژه مراکز قدرت جهانی با به‌کارگیری هم‌زمان رسانه و سرمایه، به ظرفیتی دست یافته‌اند که می‌توانند هم توازن‌های اقتصادی کشورها و هم روان‌شناسی اجتماعی آنها را تحت تاثیر قرار دهند.

در این نقطه، من بر رابطه میان رسانه ملی و الگوی اقتصاد ملی تاکید می‌کنم. همان‌طور که در تولید، حفاظت از ارزش‌های بومی مسئله استقلال است، در رسانه نیز حفظ موضع و منافع ملی، مسئله حاکمیت است. زیرا وابستگی اطلاعاتی، به همان اندازه وابستگی انرژی یا مالی، خطرناک است.

کشوری که جریان خبر، زبان دستورکار عمومی و منابع اطلاعاتی خود را از بیرون وارد می‌کند، در واقع قدرت مدیریت افکار عمومی خود را هم به بیرون واگذار کرده است.

از همین رو، من رسانه را فقط یک حوزه ارتباطی نمی‌بینم؛ بلکه آن را یکی از پایه‌های امنیت اقتصادی و امنیت راهبردی می‌دانم.

تازه‌های اقتصاد
چهارشنبه ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۵ شماره ۳۰

چرا اصلاح صندوق‌ها دیگر یک انتخاب نیست؟

گَشودن قفل ناترازی صندوق‌های بازنشستگی با کلید شستا

ارتباط ناترازی صندوق‌های بازنشستگی با تورم یک حلقه زنجیره‌ای و تکراری است که عمدتا از مجرای مطالبه برای متناسب‌سازی مستمری‌ها بر اساس تورم انتظاری رخ می‌دهد. متناسب‌سازی مستمری‌ها به معنای تعدیل مستمری‌ها متناسب با قدرت خرید مردم است.

افراد بعد از چندین سال کار و بیمه‌پردازی خواهان دریافت آن مقداری از مستمری از صندوق‌های بازنشستگی هستند که قدرت خریدشان را دچار آسیب نکند؛ لذا در نزد افراد، مستمری دریافت شده نه به صورت اسمی بلکه به صورت حقیقی و بر مبنای قدرت خرید مدنظر خواهد بود. بر همین اساس؛ در این گزارش به بررسی ناترازی‌های موجود در صندوق‌های بازنشستگی، عوامل اثرگذار بر آن و پیشنهاداتی برای اصلاح ساختار صندوق‌های بازنشستگی می پردازیم.

با توجه به سهم بالای سازمان تامین اجتماعی از پوشش بیمه‌ای در کشور باید اینطور گفت که در سمت درآمدهای این سازمان، تورم و انتظارات تورمی منجر به مطالبه برای افزایش دستمزد می‌شود که در نهایت در سمت درآمدها، احتمالا درآمدهای حق بیمه‌ای را افزایش می‌دهد؛ اما با افزایش دستمزدها امکان کاهش تعداد بیمه‌پردازان به دلیل تعدیل نیروی کار نیز وجود دارد.

در واقع انتظار می‌رود با افزایش دستمزد در پی انتظارات تورمی، درآمد ناشی از حق بیمه برای هر فرد افزایش یابد؛ اما باید توجه داشت که افزایش‌های بسیار زیاد دستمزد ممکن است به تعدیل نیرو و در نتیجه کاهش بیمه‌پردازان منجر شود؛ عاملی که متعاقبا کل درآمدهای حق بیمه سازمان را کاهش خواهد داد. بنابراین، تورم و انتظارات برخواسته از آن، گرچه بسته به قدرت چانه‌زنی کارگران منجر به افزایش دستمزد می‌شود، ممکن است بر درآمدهای ناشی از حق بیمه اثر مثبت نداشته باشد. علاوه بر این به دلیل اثراتی که تورم بر تنظیم بودجه و پیش‌بینی مخارج دولت دارد، توان دولت بابت پرداخت تعهدات به سازمان و تامین بدهی‌ها کاهش می‌یابد. البته باید به این نکته نیز اشاره کرد که تورم از طریق بازدهی‌های سرمایه‌گذاری بر درآمدهای سازمان تامین اجتماعی نیز اثرگذار خواهد بود.

در شرایطی که نرخ تورم، سطوح بالایی را پشت‌سر می گذارد، بازدهی چنین سرمایه‌گذاری‌هایی ممکن است سطوح منفی را تجربه کند.

رئیس کل بانک مرکزی:

تأمین ارز دارو بدون مشکل ادامه دارد

عبدالناصر همتی در نشست با وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مدیران شرکت‌های دارویی و بانک‌های عامل گفت: بانک مرکزی با همکاری شبکه بانکی و دستگاه‌های مرتبط، حمایت از صنعت دارو و تسهیل تأمین مالی این بخش را با جدیت دنبال می‌کند.

در این نشست، تسهیل تأمین ارز و نقدینگی صنعت دارو، راهکارهای رفع موانع ارزی و حمایت از نقدینگی ریالی شرکت‌های داروسازی بررسی شد. همچنین بر ضرورت تسریع در فرآیندهای ارزی و بانکی برای حمایت از تولید و تأمین داروی کشور تأکید شد.

راهکارهای تأمین نقدینگی ریالی مورد نیاز شرکت‌های داروسازی از محل گواهی سپرده خاص مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مقرر شد هماهنگی‌های لازم میان شبکه بانکی و فعالان صنعت دارو در این زمینه انجام شود.

ویدیو

